

ANDRÁSSY LAJOS: LEVÉL A PÓKHÁLÓBAN

Az, hogy Andrásy Lajos kételkedik magában, nem új keletű. A versek ritkulása és a megjelenésük közt mélyülő hallgatás már figyelmeztethette olvasóit az elbizonytalanodásra. Ígéretes volt a változás magában is, a frissebb fejlemény azonban most fogható haszonnal biztat: a kételkedés kötetszervező erő lett. Az önkifejezés legjobb lehetőségei kínálkoznak egy olyan vállalkozásban, amit egyik oldalon ez az erő biztat, másik oldalon viszont az öregedés számvetése sarkall, ami Andrásy Lajos esetében annyit jelent, hogy nem könnyen, de talán nyereségre fordítható a már biztosnak látszó vereség.

A szembesülés igazi, versképző konfliktusokban zajlik. Hogy valóban igaziak, az könnyen bizonyítható. Vajon az előző két kötetben észlelhető-e az ihletfajtaéknak az a változatossága, ami a *Levél a pókhálóban*-t jellemzi? Itt az ingerült félelem, a gúnyos düh nyersebb indulatai mellett a bizonytalanság rezignált szomorúsága, a malícia, a lemondás bánata, a nosztalgia, a fájdalmas keserűség vagy épp a tért engedő, nagylelkű szeretet is megmutatkozik. Versépítéshez nincs ugyan ugyan bennük elég erő, de vannak és hatnak. S ahogy ezeket, a vereség közeli esélye váltja ki az öngazolás, a bizonyítás dühödtté forrósodó ihleteit, s azt az érzelmes közéletiséget is, ami a *Hitemet elosztom* című ciklus minden darabján kiütöközik. S még semmit sem mondtunk arról, mi minden ered az öregedés állapotából!

Szóval nincs eredmény nélkül ez a kötet. Többre azonban nem jutott, így recenziói a Magyar Nemzet-ben (július 4.) s a Népszabadság-ban (július 9.) joggal mondhatták ugyanazt, amit eddig: „az eszmeileg rokonszenves, becsülendő életpálya” esztétikailag keveset terem. A versek terjengősek, banálisak, konzervatívak és ötletelenek annyira, hogy az már kompromittálja a mondandót.

Valljuk meg: a kötetet olvasva sokkal keményebben is fogalmazhatnánk anélkül, hogy igazságtalanok lennénk. Igen sok vers keresett és fellengzős. Hamis. Annyira, hogy jó lélekkel nehéz elviselni. Ilyet ír: „— östüzekre, / s fortyogó látát fojtó öskutaknak / mélyére látok, ringva, lengedezve / a képzelet s való szőtt fémrácsos hajóján” (*Miskolci tájkép üdülőteraszról*). Nála a sötét surranó, a cselszövés sárga arcú, az éjszaka a gyászos veszteséké, a reggel a józan számadásé, az ügyért, ha kell, védpalánkra áll, az algyői tüzet látva pedig úgy érzi, hogy „végzet haragja döng, s gomolyg” (*Az algyői olajtűznél*). Jellemző, hogy amikor a félreállni-kitartani tragikus dilemmája tüzei a verset, akkor a jövő esélyeire ilyen kacagató szakasz kérdez: „Bírom-e mégis szusszal / hátamon ennyi cuccal / árkokon át?” (*En is mehetnék*)

A versmenet az egész kötetben gépiesen azonos módon helyzetrajzzal, kevés kivételtől eltekintve mindig konkrét életviszonyok rajzával indul. A zárt, egységes szituációban megképződő érzelmi folyamat aztán — általában a kisebb ellenállás felé nyomulva, csattanóba torkollik. Olyasfélébe, mint ami az *Álmatlanul*-t zárja: „Mégis köszönöm kell, hogy néha élek, / — csak ne kéne érte léttel fizetni.” A csattanó gyakran közhely: „Az érdem, akkor érdem / valóban, hogyha oly mérlegem mérték, / mely homlokodhoz ér, s nem érsz fel érte térden” (*Gépek között*). „Szívemre szinte csöndes béke hullott, / mert élni harc — s e csend csupán arasznyi” (*Arasznyi csendben*).

Andrásy Lajost a kételkedés tehát nemhogy felszabadította volna, hanem még jobban visszazorította önmagába. S ebből, sajnos, még erényt is csinál, megnyugtatója, igazolja magát: „s tudom már: mihez elszántam erőmet, / elegendő lesz, nem több s nem kevés, / beosztom...” Sőt, ugyanebben a versben célt is fog, s nem akármilyet: „új dalok, / új himnuszok (ha eddig csak regöltem) / felzendítője lenni akarok” (*Kettős kínomban*). Túljutott a kétségeken, s úgy látszik, most már véglegesen. Mit mondjunk erre? (*Szépirodalmi, 1971.*)

B. VARGA LAJOS